

Љубавне приче у доба ренесансе (Италија)

Аутори: Мирјана Павловић-Ђуковић и Сениша Павловић

Школа: Т.Ш. "Никола Тесла" Велика Плана

Предмет: Ликовна култура

Разред: 2

Образовни профил: Електротехничар рачунара

Време реализације: 4 часа

Ситуација: У новембру је почео веома поучан и занимљив е-семинар по називом **ИМ писменост**. Један од веома захтевних задатака које смо имали током овог семинара, задатак у петој лекцији, био је: "Осмишљавање часова интердисциплинарне наставе за развијање ИМП ученика у складу са образовним стандардима и наставним планом и програмом." Као велики љубитељ ренесансе, периода који је, у духовном смислу, уистину препородио човечанство, тек измилело из средњег века, библиотекар се, без двоумљења, одлучио за ширу тему часа који ће одрадити са својим колегом, наставником Српског језика и књижевности. Но, како је ренесанса, чак и посматрана само у оквиру Италије, веома дуг и уметнички веома плодан период, тему је требало сузити.

Децембар хрли ка завршетку још једне године нашег живота и некако осећамо да треба оставити за собом све оно проживљено у одлазећој години и окренути се нечему што тек долази. Како је фебруар близу и, за ђаке увек најузбудљивији Дан заљубљених, библиотекар је одлучио да тема овог заједничког часа буде "Љубавне приче у доба ренесансе (Италија)." Изучавање ренесансне књижевности је уврштено у наставни план и програм за ученике првог разреда, док се ренесанса у области ликовне уметности налази у наставном плану и програму за други разред, тако да су библиотекар и наставник књижевности одлучили да часове реализују у другом разреду због чињенице да су ученици већ упознати са делом материје која се обрађује.

Мотивација: Обзиром да се ради о електротехничарима рачунара намеће се могућност да ликовна уметност није оно што их изузетно занима, па ни књижевност, колико је библиотекар познато. Из тог разлога је и изабрана љубав, као тема, то у њиховим годинама увек звучи примамљиво. Али како то није довољно, биће мотивисани динамиком часа, могућношћу да бирају теме које ће обрађивати и током часа и код куће, великим бројем текстова које треба да пронађу, прочитају и анализирају пре него што сами формирају став о уметницима, а нарочито ће им бити битно и занимљиво што ће моћи да демонстрирају већ стечена знања из информатике и да примењују ИКТ много ефикасније од својих предавача.

Корелација и интердисциплинарност: У наставни план за други разред средњег стручног образовања за Ликовну културу уврштена је тема Ренесансна уметност и у склопу ње, наравно, уметност њене колевке, Италије. У наставном плану за Српски језик и књижевност предвиђена је тема Култура изражавања, како усменог (артикулација гласова, књижевна акцентуација, мелодија реченице, јачина, висина тона, боја гласа, темпо изговора, рецитовање стихова), тако и писменог (сажимање писменог састава уз појачавање његове информативности), што ће умногоме користити реализацији овог часа, највише због интерпретирања Дантеових и Петраркиних стихова.

Корелација ће бити успостављена са Рачунарством и информатиком (коришћење Интернета) и Енглеским и италијанским језиком (коришћење текстова са Интернета). Постоји могућност да се успостави и корелација са Музичком уметношћу, коришћењем ренесансне музике.

Иновативност: Овакав модел рада, требало би да на нов и изузетно занимљив начин подстакне ученике на један други начин размишљања о градиву које треба да савладају. Неће бити сувопаран као што је то одувек био јер ће их подстаћи да проналазе информације, да процењују њихову веродостојност, да истражују користећи Интернет и да сами створе слику времена и његових актера о којима су учили.

Коришћење ИКТ-а: О овом делу не може бити прецизирања. Све ће зависити од наставника Српског и библиотекара, колико ће брзо и шта савладати из ове области да би могло бити адекватно примењено. Наравно биће потребна велика помоћ информатичара из школе, а и самих ученика.

Улога библиотекара: Библиотекар ће овде имати двоструку улогу: биће наставник Ликовне културе (искрено, у себе имам највише поверења сто се историје уметности тиче, пошто колегиница која предаје Ликовну културу долази са Академије примењених уметности) и припремиће електронски наставни материјал који ће се користити на часовима.

Циљ: Стицање знања. Оспособљавање ученика да буду информационо писмени, односно да знају где да пронађу информацију, да је процене и како да је употребе. Развијање критичког мишљења. Оспособљавање ученика за разумевање уметничког дела (слика, скулптура, стихови). Развијање правилног и лепог изражавања. Примењивање информатичке писмености у свим областима (не само везано за технику).

Образовни задаци: Показати ученику како да посматра уметничко дело у одређеном контексту (историјски период у ком је настало, фактори који га издвајају, потреба из које је настало, уметникова инспирација, реални и емотивни чиниоци који су утицали на његово стварање). Упознати ученика са техникама у којима се уметник изражавао да би дело било сагледано и са аспекта занатског поступка израде.

Функционални задаци: Развијати код ученика жељу за истраживањем, за проналажем и коришћењем информација из различитих научних и ненаучних извора, њиховим процењивањем и систематизовањем. Усавршавати способност ученика да тако систематизоване информације искористи да би уобличио, сопственим изговореним или написаним речима, ново знање које је стекао.

Васпитни задаци: Формирати код ученика однос према правим естетским вредностима. Развијати хуманост, емпатију и толеранцију. Формирати позитиван однос према племенитим и нежним осећањима (љубав) и ономе што из тих осећања проистиче (уметничко дело).

Исходи: Ученик зна где да пронађе информације о ренесанси и њеним главним представницима, да их прикупи, процени, комбинује и употреби у стварању опште слике периода који изучава на часу. Ученик зна да наведе имена уметника, градове у којима су рођени, живели и стварали. Познато му је где и када су настала њихова најзначајнија дела, којом техником су се служили стварајући их, ко су били њихови наручиоци, а ко инспиратори.

Образовни стандарди:

Естетска компетенција

- Позитивно вреднује допринос културе и уметности, развоју људске заједнице;
- Повезује уметничка и културна дела са историјским, друштвеним, географским контекстом њиховог настанка;
- Уме да анализира уметничка дела која су представници различитих стилова и епоха.

Дигитална компетенција

- Инсталира, компетентно користи типичне апликације за обраду текста и обраду визуелних садржаја;
- Компетентно користи апликације за комуникацију (електронска пошта, размена порука и разговора) за одржавање личних односа, водећи рачуна о сигурности себе и других;
- Креира личне профиле на социјалним мрежама и користи их на одговоран начин;

- Припремљен је да прихвати нове ИК технологије и њихове карактеристике, разуме како омогућавају корисницима да остваре личне и заједничке циљеве.

Српски језик и књижевност

2СЈК.1.1.2. Течно и разговетно чита наглас информативне текстове; изразито чита и казује лакше књижевне текстове.

2СЈК.1.1.3. Говорећи о некој теми, јасно структурира казивање и повезује његове делове на одговарајући начин; разликује битно од небитног и држи се основне теме; уме усмено да опише своја осећања и доживљај књижевног или другог уметничког дела.

2СЈК.1.1.4. Учествује у расправи или размени мишљења о некој једноставнијој теми из језика, књижевности или културе на прикладан начин.

2СЈК.1.2.1. Има способност и навику да у различите сврхе (информисање, учење, лични развој, естетски доживљај, забава) чита текстове средње тежине (књижевне текстове, стручне и научнопопуларне текстове из области науке и књижевности, текстове из медија).

2СЈК.1.3.1. Композиционо и логички складно пише једноставан есеј (састав).

2СЈК.1.5.6. наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма.

2СЈК.2.3.2. Пише резиме једноставнијег текста.

2СЈК.2.3.4. Доследно примењује правописну норму (зна да се служи школским издањем правописа и правописним приручницима).

2СЈК.3.2.1. Организује, класификује, уопштава и на сличан начин обрађује информације из неуметничког и књижевноуметничког текста на основу задатог и/или самостално постављеног критеријума.

Наставне методе: Методе усменог излагања (монологска, дијалогска). демонстрација на рачунару

Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни, у пару

Наставна средства: Рачунари, пројектори, Интернет, Microsoft Office Word 2007, Microsoft Office PowerPoint 2007...

Наставни предмет: Српски језик и књижевност

Наставна тема: Усмено изражавање

Наставна јединица: Казивање Дантеових и Петраркиних стихова и њихова повезаност са љубавним осећањима песника

Временски оквир за реализацију: један час (први час)

Тип часа: обнављање, обрада

Ток наставе

Уводни део часа (5 минута)

Ученици се подсећају правила доброг читања/рецитовања (треба читати природно и спонтано, јасно изговарати гласове и речи, прилагодити брзину и јачину изговора, значењу).

Главни део часа (35 минута)

Ученици читају или говоре напамет стихове из Дантеовог "Новог живота" и Петраркиног "Канционијера". Сами бирају сонете. Пре сваког изрецитованог сонета (3 Дантеова и 3 Петраркина) ученици говоре по три реченице о песнику, чије сонете су одабрали, али тако да се оно што је већ речено не понавља, да би се на неки начин подсетили на већ усвојено градиво. Затим на Јутјубу, у оквиру LibriVox, The New Life by Dante Aleghieri слушају сонет који су рецитовали, у енглеској верзији и Audiolibro, Canzoniere di Francesko Petrarca у италијанској верзији.

Завршни део часа (5 минута)

Ученици добијају задатак да на Интернету пронађу што више текстова о Дантеу и Беатрићи Понтинари и Петрарки и Лаури де Новес, да их прочитају, анализирају и процене њихову релевантност и на основу тога и предзнања које су имали, напишу кратак есеј о песницима. Ученици сами бирају песника, а наставник води рачуна да однос (есеји о Дантеу и есеји о Петрки) буде уравнотежен. Наставник одређује групе за израду задатка (5 група по 6 ученика).

Наставни предмет: Ликовна култура

Наставна тема: Уметност високе ренесансе

Наставна јединица: Леонардо да Винћи и Рафаело Санцио

Временски оквир за реализацију: један час (други час)

Тип часа: Обрада

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Наставник проверава да ли су ученици схватили који су временски оквири ренесансе и како је добила име. Који век се назива quattrocento? Шта значи rinascimento? Која се уметност и култура поново рађају у куатроћенту и зашто? Шта значи појам "uomo universale"? Ко су главни представници ране ренесансе у Италији?

Главни део часа (35 минута)

Када је 2. маја 1519. године, у Фрацуској, преминуо Леонардо да Винћи, његов верни ученик Франћеско Мелци, на овај начин је послао поруку његовој породици у Фиренци: "Свако жали са мном губитак једног човека, каквог природа неће бити кадра да још једном створи." Ове речи су прави опис Леонардове личности. Генијалан цртач, сликар, вајар, архитекта, инжењер, проналазач, пасионирани посматрач природе, посебно птица, родио се 15. априла 1452. у месту Винћи, у близини Фиренце, као ванбрачно дете угледног фирентинског нотара Пјера да Винћија и лепе младе конобарице Катерине, којој је одузет још као беба.

Школовао се код раноренесансног вајара и сликара Андреје дел Верокија, у чијој радионици је израдио анђела на учитељевој слици **Крштење Христово** и предивне **Благовести**.

Од ликовних проблема га је највише интересовала линеарна перспектива, коју је довео до савршенства на фресци **Последња вечера**, рађеној на зиду трпезарије манастира **Санта Марија деле Грације у Милану**.

Тип пирамидалне композиције разрађује у два верзијама слика **Богородица међу стенама**, (једна је у музеју Лувр у Паризу, друга у Националној галерији у Лондону) и **Богородица са малим Исусом и св. Аном** (Лувр, Париз) и **Св. Ана, Богородица, мали Исус и св. Јован Крститељ** (Национална галерија, Лондон).

Урадио је неколико **женских портрета** (**Ћинерва де Бенци, Дама с хермелином, Изабела д Есте, Ла Скапиљата-Разбарушена, Ла беле Феронијере**), од којих му је један донео вечну славу, портрет Лизе дел Ђокондо, супруге фирентинског трговца, у коју је можда био и заљубљен (**Мона Лиза**, Лувр, Париз).

Рафало Санцио

Основна црта Рафаеловог карактера била је "питомост" која је изражена и у његовој уметности, посебно у схватању "идеалне лепоте."

Родио се 6. априла 1483. у Урбину, као син Ђованија Сантија, житарског трговца и дворског сликара осредњег квалитета и умро истог датума 1520. у Риму, на свој 37 рођендан.

Мада се највише задржао у атељеу сликара Пјетра Перуђина, у округлој и пуној форми његових мадона, уочава се огроман утицај Франћеска Франће. Прву серију мадона (богородица) започиње у Фиренци после 1504. г

Његове мадоне из римског периода су нешто другачије, нису више "мајчински обле", већ се ослањају на Форнаринин лик.

Када је први пут стигао у Рим имао је тек 25. година, а већ је успео да се докаже као сликар, тако да га је папа Јулије II ангажовао да украси четири његове ватиканске собе (станце). Прва станца коју је осликао била је **Станца дела Сењатура**. У њој је насликао три велике композиције: **Расправа о св. Причешћу, Атинска школа и Парнас** и низ алегорија на своду: Теологија, Наука, Правда, Поезија, Снага, Мудрост и Уметност.

Друга станца осликана Рафаеловом руком је **Станца д' Елиодоро**, добила име по фресци **Истеривање Хелиодора из храма**. Поред ње Рафаело је урадио и фреске: **Миса у Болсени, Анђео ослобађа св. Петра из тамнице и Сусрет Атиле и папе Лава Великог**

Трећа ватиканска станца је **Станца дел Инћендио**. У нјој је, од четири фреске, једино **Пожар у Боргу** у радио сам Рафаело, док су остале насликали његови ученици Ђулио Романо и Франћеско Пени.

Значајан део Рафаеловог сликарства чине **портрети**, почев од **Ањола Донија, Мадалене Дони и Кардиналовог портрета**, на којима је лице окренуто са три четвртине према посматрачу (Леонардов утицај), преко најбољих мушких **портрета Балтазара Кастиљонеа и Папе Лава X**, до предивних женских ликова: **Жена са велом, Нема жена, Дама с једнорогом** и чувеног портрета **Форнарина** иза кога се крије његова велика љубав Маргерита Луци, чији је надимак био Форнарина, по оцу пекару. Маргерита је била прелепа млада жена веселе природе и послужила је као модел за многа Рафаелова дела, нарочито за мадоне из римског периода. Рафаело се заљубио у Маргериту, но нажалост љубавна прича је трајала кратко, завршивши се трагично, уметниковом изненадном смрћу управо у њеној постели. Маргерита је отишла у манстир Сан Аполинаре, где је провела остатак живота.

Завршни део часа (5 минута)

Ученици добијају задатак да оформе 5 група од по 6 ученика, пронађу на Интернету текстове о Леонардовом животу, о настанку и судбини његовог најзначајнијег дела Мона Лизе да провере све о његовој повезаности с моделом (Лизом дел Ђокондом) и пронађу подантке ко се крије иза ликова његових женских портрета.

Такође треба да прочитају текстове о Рафаеловом животу и његовом односу са Форнарином.

Када пронађу и прочитају текстове, треба да процене њихову релевантност, систематизују их и напишу кратке есеје о њиховим животима, љубавима, инспирацијама за стварање уметничких дела (музама), уз хронолошко набрајање најзначајнији остварења поменутих уметника, поштујући правила ауторства. Есеј раде у Ворду.

Наставни предмет: Ликовна култура

Наставна тема: Уметност високе ренесансе

Наставна јединица: Микеланђело Буонароти

Временски оквир за реализацију: Један час (трећи час)

Тип часа: Обрада

Ток часа

Уводни део: (5 минута)

Читање једног есеја који ће ученици сами изабрати

Главни део часа: (35 минута)

Пред крај зиме 1475. године (6. марта), у месту Капрезе, у Тоскани, родио се један од највећих уметника ренесансе, вајар, архитекта, сликар и поета, Микеланђело Буонароти. Рођен је у браку Лодовика Буонаротија Симонија, новоименованог градоначелника Капрезеа и Франћеске ди Нери која је била племићког порекла.

Своје школовање започиње у атељеу сликара Доменика Гирландаја, али убрзо упознаје Лоренца Медићија (Величанственог), просвећеног деспота, мудрог, окрутног, великог заљубљеника у уметност, мецену, који је већ 20. година владао Фиренцом. По Лоренцовом наговору, прелази у врт Светог Марка, где ће учити вајарство по античким статуама и у дом Медиђијевих, где ће становати.

Једна статуа Купидона, која је настала у Лоренцовој Академији на отвореном и која је продата у Риму као античко дело, убрзо ће га први пут одвести у овај велики град, у коме ће настати његово прво ремек-дело **Пијета (Оплакивање Христа) за цркву Св. Петар у Риму**.

Са 20. година враћа се у Фиренцу где ради своје друго ремек-дело раног периода, статуу **Давида (Il Gigante)**. У исто време, у Фиренци ствара и своје прво значајно сликарско дело **Тондо Дони (Света породица)**

Године 1505. одлази поново у Рим да, по наруџбини папе Јулија II, изради његову гробницу која ће се претворити у трагедију уметничког живота. Гробница је требало да има два спрата и 40 статуа. Од свега што је замислио, Микеланђело је, због свађе са папом, урадио само три скулптуре после папине смрти и оне се налазе у цкви Сан Пјетро ин винколи (Св. Петар у ланцима): **Мојсије, Рахела и Леа**.

Поред ове гробнице, Микеланђело је радио и на **Гробници породице Медићи у цркви Сан Лоренцо у Фиренци**, чије је прочеље такође његово дело. Ни ову гробницу Микеланђело није завршио према својој првобитној замисли, али оно што је остварио у

скулптурама Лоренца и Ђулијана Медиђија, постављених један наспрам другог и алегоријама Дан и Ноћ, Зора и Сутон, довољно показују његову скулпторску величину.

У скулптури, Микеланђело је зачетник новог тренда "нон финито" ("недовршена скулптура") који се огледа у томе што фигуре нису потпуно одвојене од камена, већ делимично "заробљене" у њему. Сам уметник је свој поступак објаснио у једном писму: "Ја под вајарством подразумевам оно што се чини да би се нешто родило, оно што се чини да би се нешто представило сличним, то је сликарство." (писмо хуманисти и историографу Бенедету Варкију, Maria Luisa Rizzatti, Michelangelo, Milano 1975.)

Између 1508. и 1512. године, Микеланђело остварује, по налогу папе Јулија II, своје најграндиозније сликарско дело - **фреске на своду Сикстинске капеле у Ватикану**. На централном делу свода насликао је девет сцена Књиге постања, груписане по три: **Стварање света (Одвајање светла од таме, Одвајање воде од земље, Стварање Сунца и Месеца)**, настанак људи (**Стварање Адама, Стварање Еве, Први грех и изгнанство из раја**) и приче о Нои (**Потоп, Ноина жртва, Ноино пијанство**). На обема странама свода насликани су **пророци и сибиле (пророчице)**.

Други пут се Микеланђело враћа у Сикстинску капелу 1534. године, по налогу папе Климента VII, а затим и Павла III, да би фрескама украсио источни зид (13x12м) представом **Страшног суда** и тако заокружио своје највеће сликарско остварење.

Од микеланђелових архитектонских дела позната су: **Библиотека Лауренцијана у Фиренци, Палата фарнезе у Риму** (папина породична кућа), урбанистичко решење **Капитолинског трга у Риму, са pročелима Сенаторске и Нове палате**, али је свакако његов најзначајнији архитектонски пројекат **купола цркве Св. Петра у Ватикану**. Грађење цркве је започео Браманте, наставио Рафаело, а Микеланђело је на њеној куполи радио све до смрти, 18. фебруара 1564. године.

Микеланђело се посветио писању стихова између 1506. и 1560. године. На почетку његовог књижевног стваралаштва уочавају се многи утицаји (Данте, Петрака, Полицијано), али од тренутка када се коначно настанио у Риму, 1534. године, па до смрти своје дугогодишње и обожаване пријатељице Виторије Колоне, он постиже поетску индивидуалност. Најлепши сонети су они посвећени Виторији и блиском пријатељу Томазу Кавалијерију.

Било му је око 60. година, када је 1536., упознао четрдесетпетогодишњу удовицу Виторију Колону, маркизу од Пескаре. На први поглед, њих двоје су били неспојиви, он је потицао из фирентинске буржоазије, а она је била из угледне породице потомака Јулија Цезара. Он је био особењак и недружељубив, она повучена, али увек окружена високим друштвом.

Ипак, њихова дубока религиозност, Виторијине духовне патње и Микеланђелова измучена душа, повезали су их у платонској љубави, толико да је маркиза од Пескаре, постала уметникова велика инспирација, пре свега у писању сонета, али и да је овековечи на фресци Страшни суд, у лику жене са наранџастим велом која седи испред Богородичиних ногу. Први пут о њиховом пријатељству које је више личило на платонску љубав, пише биограф Кондиви, наглашавајући шта је све Микеланђело посветио Виторији: Пијета, на којој Богородица у очају стоји над мртвим сином, Распеће са живим Христом које се налази у Британском музеју у Лондону и Самарићанку која се нага купа у фонтани, док јој "пут" дарује вечни живот. Њихово пријатељство и љубав су окончани 25. фебруара 1547. године када је Виторија Колона напустила овај свет, а Микеланђело се потпуно посветио послу.

Завршни део часа (5 минута)

Ученици добијају задатак да у оквиру већ оформљених група, пронађу текстове о Микеланђеловом животу и делу, да процене њихову релевантност, систематизују их и напишу кратак есеј на тему **Ко је био Микеланђело Буонароти?** Питања која ће помоћи при писању есеја:

- У ком веку се родио, живео и стварао Микеланђело?
- У којим градовима Италије је боравио током свог живота и у ком граду је оставио своја највећа дела?
- У којим облицима ликовног стваралаштва се испробао и у којој области је, по вашем мишљењу, био најбољи?
- Која су његова најзначајнија вајарска дела? У којој сликарској техници се најчешће изражавао и која су му дела најпознатија? Која су његова најзначајнија архитектонска остварења?
- Каква је особа био? Је ли био веселе природе, друштвен, схваћен и прихваћен од других? Да ли је, по вашем мишљењу, умео да воли?
- Ко је била Виторија Колона? Какво је место заузимала у Микеланђеловом животу? Је ли му била инспирација за стварање уметности, пријатељица или нешто више?

Наставни предмет: Ликовна култура

Наставна тема: Висока ренесанса у Италији

Наставна јединица: Леонардо, Микеланђело и Рафаело

Временски оквир за реализацију: Два часа (четврти и пети час)

Тип часа: Обнављање градива

Ток часа:

Уводни део часа (20 минута)

Ученици, са наставником књижевности и библиотекарим, прегледају есеје, помоћу чијих делова ће направити презентацију на тему Љубавне приче у доба ренесансе. Прича треба да представи живот и дело пет великих ствараоца италијанске ренесансе (Данте, Петрарка, Леонардо, Микеланђело и Рафаело), да их прикаже онакве, какви су стварно били, људи "од крви и меса", способни да воле, мрзе, пате или се забављају, а ипак другачији, обдарени специфичним сензибилитетом и доживљавањем стварности, с изузетним талентом. Мада су живели у временском распону од три века, у причи ће их сјединити љубав као стваралачко надахнуће.

Главни део часа (55 минута)

Пошто је прича конципирана, ученици, у оквиру својих група, уз подршку наставника књижевности и библиотекар, креирају своје презентације.

Завршни део часа (15 минута)

Ученици довршавају рад на презентацији, постављају питања уколико има још некаквих недоумица и пребацују радове на USB. Радове ће прегледати наставник књижевности и библиотекар и изабрати најбољи.

Вредновање

- стицање знања је остварено;
- информациона и медијска писменост делимично, потребно је још доста искуства;
- критички начин размишљања прати ИМП;
- правилно и лепо изражавање је прихваћено као могући, али не и једини начин комуникације;
- ученици разумеју уметничка дела, највећим делом због тога што су сами проналазили информације;
- примена ИКТ остварена.

Ученици су активно укључени у процес стицања знања и сматрам да су задовољни. Надам се да ће успети да схвате да су, сами проналазећи информације, процењујући их и учествујући у креирању медијске поруке, брже и квалитетније научили градиво.